

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

IBE

INSTYTUT
BADAN
EDUKACYJNYCH

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

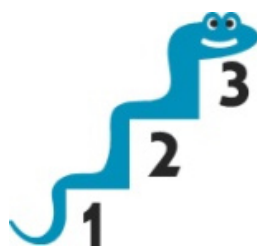

Imię i nazwisko .....

Klasa .....

Nr w dzienniku .....

ZESTAW P 1

INSTRUKCJA

- * Czytaj uważnie teksty i zadania.
- * Rozwiązania zapisuj długopisem albo piórem.
- * W trakcie rozwiązywania zadań wracaj do przeczytanego tekstu.
- * Nie używaj korektora. Pomyłki przekreślaj.
- * W niektórych zadaniach podane są cztery odpowiedzi do wyboru: **A, B, C, D**.
W takich zadaniach zaznacz kółkiem literę przy dobrej odpowiedzi,
na przykład:
A. tutaj   B. tam   C. gdzieś   D. nigdzie
- * Jeśli się pomylisz, przekreśl zaznaczenie i zaznacz kółkiem dobrą odpowiedź,
na przykład:
A. tutaj   B. tam   C. gdzieś   D. nigdzie
- * Pozostałe zadania rozwiąż zgodnie z poleceniami. Rozwiązania starannie zapisz w wyznaczonych miejscach.
- * Pracuj samodzielnie. Twoi sąsiedzi mają inne zestawy zadań.

Na rozwiązanie wszystkich zadań masz 40 minut.

Powodzenia!

Przeczytaj uważnie tekst.

ZAĆMIENIE SŁOŃCA W TWOIM DOMU

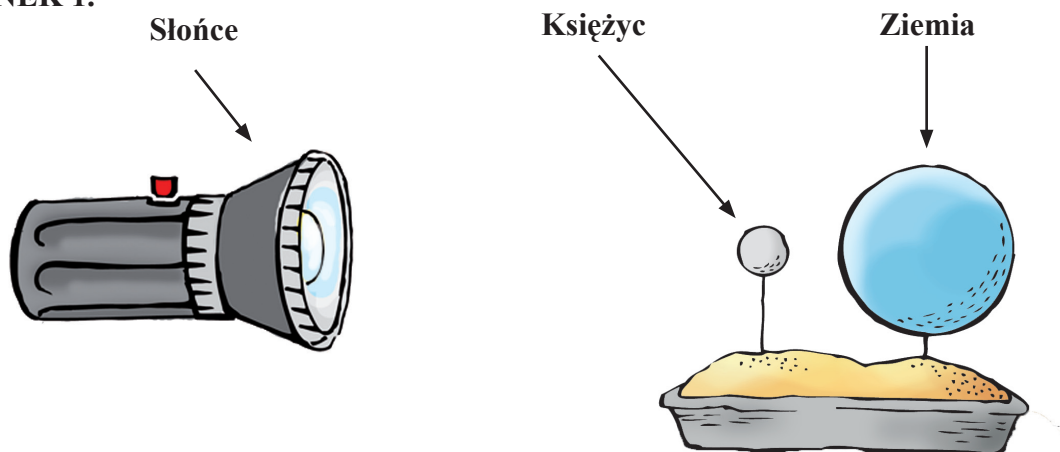
Układ Słoneczny składa się ze Słońca i związanych z nim ciał niebieskich, do których należą Ziemia i Księżyc. Planety, w tym także Ziemia, krążą wokół Słońca, a wokół Ziemi krąży Księżyc.

Zaćmienie Słońca powstaje, gdy Słońce, Księżyc i Ziemia ustawią się w jednej linii. Wtedy Księżyc przesłania nam Słońce. Zjawisko to występuje od dwóch do pięciu razy w roku, ale wcale nie jest tak łatwo je zaobserwować - trzeba być w odpowiednim miejscu kuli ziemskiej we właściwym czasie, musi być także dobra pogoda. Możesz jednak we własnym domu przeprowadzić proste doświadczenie, które pokaże, co to jest i jak wygląda zaćmienie Słońca.

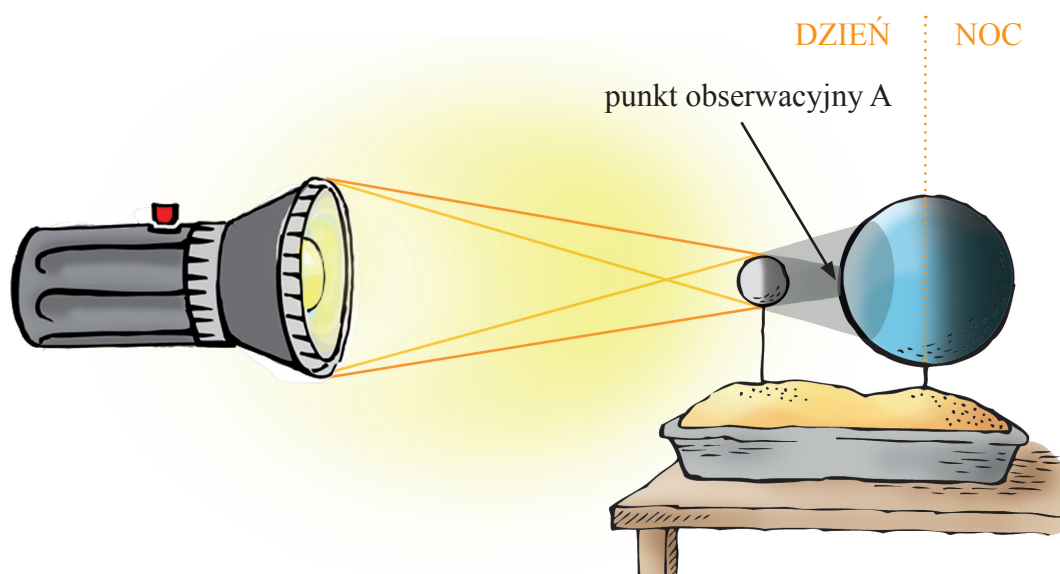
Doświadczenie powinno się wykonywać w ciemności – poczekaj więc do wieczora lub szczelnie zasłoń okno. Będą ci potrzebne następujące materiały: pojemnik z piaskiem, plastelina, dwa cienkie patyczki i latarka.

1. Ulep z plasteliny dwie kule – jedną wielkości małej śliwki, drugą – dużego jabłka.
2. Umieść kule na patyczkach i wbij je w wilgotny piasek tak, jak pokazano na rysunku 1.
3. Ustaw latarkę za małą kulką w miejscu Słońca.
4. Włącz latarkę.

RYSUNEK 1.

RYSUNEK 2.

Co się dzieje?

Cień rzucany przez Księżyc na Ziemię wskazuje obszar, z którego w tym momencie nie widać Słońca, mimo że jest dzień.

Dlaczego?

Księżyc zasłania Słońce obserwatorowi stojącemu w zacienionym punkcie A.

Na podstawie przeczytanego tekstu wykonaj zadania od 1. do 8.

- 1. Przepisz z tekstu zdanie, z którego wynika, że w Układzie Słonecznym oprócz Słońca, Ziemi i Księżyca są inne ciała niebieskie.**

.....
.....

- 2. Co wokół czego krąży w Układzie Słonecznym?**

- A. Planety krążą wokół siebie.
- B. Ziemia krąży wokół Księżyca.
- C. Księżyc krąży wokół Ziemi.
- D. Słońce krąży wokół Ziemi.

- 3. Dlaczego trudno jest zaobserwować prawdziwe zaćmienie Słońca? Podaj dwie przyczyny.**

.....
.....

- 4. Dlaczego mniejsza kulka musi być pomiędzy większą kulką a latarką?**

.....
.....

- 5. Który etap doświadczenia musi być przeprowadzony w ciemności?**

- A. Ulepienie z plasteliny dwóch kulek.
- B. Umieszczenie kulek na patyczkach.
- C. Umieszczenie latarki za większą kulką.
- D. Oświetlenie mniejszej kulki latarką.

6. Etapy doświadczenia zostały pomieszane. Wpisz przy nich właściwe numery.

Pierwszy etap ma już numer 1.

- Oświetlenie mniejszej kulki latarką.
- 1 Ulepienie z plasteliny dwóch kulek.
- Umieszczenie kulek na patyczkach.
- Obserwacja cienia na większej kulce.

7. Czy można przeprowadzić opisane doświadczenie bez plasteliny? Uzasadnij odpowiedź.

.....

.....

8. Co znajduje się w ramkach zamalowanych na zielono?

- A. Opis kolejnych etapów doświadczenia.
- B. Spis rzeczy potrzebnych do wykonania doświadczenia.
- C. Opis tego, co stało się przed doświadczeniem.
- D. Wyjaśnienie zjawiska obserwowanego podczas doświadczenia.

Jeżeli rozwiązałeś zadania do tekstu **Zaćmienie Słońca**,
przewróć kartkę na drugą stronę.

Przeczytaj uważnie tekst.

PRZYJĘCIE W ZAMKU

Głos książęcego herolda, który odczytywał na placu ogłoszenie, obudził wieś położoną u podnóża zamku.

„Nasz umiłowany pan zaprasza wszystkich swoich dobrych i wiernych poddanych do udziału w przyjęciu wydanym z okazji swoich urodzin. Każdy otrzyma miłą niespodziankę. Pan prosi jednak wszystkich o małą przysługę: osoby, które wezmą udział w przyjęciu, niech przyniosą ze sobą trochę wody, aby uzupełnić kończące się rezerwy zamkowe...”

Herold powtórzył kilkakrotnie to ogłoszenie, potem odwrócił się i pod eskortą straży powrócił do zamku. Mieszkańcy wsi w różny sposób reagowali na zaproszenie.

– Oh! To zawsze ten sam tyran! Ma wystarczająco wielu służących, by uzupełnić zbiornik...
Ja zaniosę szklankę wody i to wystarczy!

– Ależ nie! Był zawsze dobry i szczodry! Ja przyniosę baryłkę!

– A ja... naparstek wody!

– Ja beczkę!

Rano, w dniu przyjęcia, można było zobaczyć dziwny orszak zdążający do zamku. Niektórzy pchali z wysiłkiem potężne beczki lub nieśli, sapiąc, wielkie wiadra pełne wody. Inni, wyśmiewając się z nich, nieśli małe karafki albo szklanki na tacy. Orszak ten wszedł na podwórzec zamkowy. Tam każdy wylewał do dużego zbiornika wodę ze swojego naczynia, ustawiał je w kącie i podążał do sali bankietowej.

Świetne dania i napoje, tańce i śpiewy przeplatały się bez przerwy. Wreszcie pod wieczór pan zamku podziękował wszystkim w uprzejmych słowach za przybycie i powrócił do swych komnat.

– A przyrzeczona niespodzianka? – szemrali niektórzy rozczarowani i niezadowoleni.

Innych przepęłniała radość:

– Nasz pan zorganizował dla nas wspaniałą uroczystość! – mówili.

Każdy przed powrotem do domu udał się po swój pojemnik. Dały się słyszeć krzyki, które gwałtownie się nasilały. Były to okrzyki radości i złości.

Pojemniki zostały napełnione aż po brzegi złotymi monetami!

Na podstawie: Bruno Ferrero, *Przyjęcie na zamku*, [w:] *Śpiew polnego świerszcza*, Warszawa 1998.

Na podstawie przeczytanego tekstu wykonaj zadania od 9. do 16.

9. Po co książę zorganizował przyjęcie?

- A. Chciał wypróbować poddanych.
- B. Chciał pochwalić się swoim bogactwem.
- C. Chciał napelnić wodą zamkowy zbiornik.
- D. Chciał dostać urodzinowe prezenty.

10. Co było w ogłoszeniu herolda?

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

- Obietnica niespodzianki.
- Przypomnienie o obowiązkach.
- Groźba kary.
- Zaproszenie na przyjęcie.
- Prośba o przysługę.

11. Co zrobił herold, żeby ogłoszenie usłyszeli wszyscy mieszkańcy wioski?

- A. Czytał ogłoszenie ze wzgórza.
- B. Czytał ogłoszenie kilka razy.
- C. Czytał ogłoszenie przez specjalną tubę.
- D. Czytał ogłoszenie osobno każdemu poddanemu.

12. Dlaczego książę nie określił dokładnie, ile każdy poddany ma przynieść wody?

.....

13. W drodze na przyjęcie niektórzy poddani wyśmiewali się z innych. Dlaczego?

.....

.....

14. Po przyjęciu poddani poszli po swoje naczynia. Wkrótce rozległy się stamtąd okrzyki radości i złości. Kto krzyczał z radości, a kto ze złości?

.....

.....

.....

15. Jaką niespodziankę książę zrobił swoim poddanym?

- A. Książę zaprosił na przyjęcie wszystkich mieszkańców.
- B. Książę sam przygotował świetne dania i napoje.
- C. Książę wyszedł z przyjęcia przed jego zakończeniem.
- D. Książę każdego sprawiedliwie obdarował złotem.

16. Co można powiedzieć o księciu na podstawie tej historii?

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

- Był mądry.
- Był waleczny.
- Był sprawiedliwy.
- Był chciwy.
- Był okrutny.